

གཏུར་གཞི་ལག་ལེན་མཐོང་གསལ་མེ་ལོང་།

藏医放血疗法

主 编 文绍敦 卡 洛

青海人民出版社

藏医放血疗法

文绍敦 卡洛 主编

青海人民出版社出版

(西宁市同仁路10号)

青海省新华书店发行 西宁新宁印刷厂印刷

青海省西宁激光照排综合服务公司制版

开本:787×1092毫米 1/32 印张:6 插页:2 字数:12万

1996年2月第1版

1996年2月第1次印刷

印数:1—1 000

ISBN 7-225-01210-X/R·49

定价 6.00 元

顾 问 于丽璇 才 让

主 编 文绍敦 卡 洛

副主编 星全章 刘秉枢 王 炼

编 者 文绍敦 卡 洛 星全章 刘秉枢

王 炼 尕玛措尼 马清国

马崇乾 洒玉萍

序

藏医药学具有悠久的历史、系统的理论和显著的疗效,是祖国医学宝库中的一朵奇葩。

藏医治疗的方法很多,仅外治疗法就有 18 种,其中放血疗法又是体现藏医治疗特色的一种主要方法,被广泛应用于临床。早在公元 8 世纪,著名藏医学家宇妥·元丹贡布所著的藏医经典著作——《四部医典》,对放血疗法作了精辟的论述。尔后在长期的实践过程中,放血疗法在理论上和应用上又得到了充实和完善。

为了更好地继承和提高这种治疗方法,作者做了大量工作。在认真查阅文献资料的基础上,经过临床实践,对放血脉位进行了厘定。该书进一步阐明了放血疗法的原理、适应症和操作方法,具有一定的理论指导性和实用价值。希望本书的出版,能对广大读者学习掌握藏医放血疗法的基本理论、基本知识和基本技能有所裨益,为解除患者的病痛发挥更好的作用。

青海省卫生厅厅长 于丽璇

1995 年 11 月

前 言

放血疗法是藏医传统十八疗法之一。其法是在既定的静脉和少数动脉部位用特制的刀具割刺,放出病血及与血同行的毒气,以达到防治疾病的目的。

放血疗法属于祖国医学范畴。而藏医放血疗法更有独到之处,其方法简便,疗效奇特。藏医经典著作《四部医典》中,专立一章,从工具、诊断、操作、效用等方面对放血疗法加以论述。为使这一古老而有效的疗法更好地发挥作用,造福患者,在国家中医药管理局和青海省卫生厅的领导和支持下,我们申报的“藏医放血部位的厘定和层次解剖”被国家中医药管理局列为民族医药课题。

课题组以《四部医典》为蓝本,在富有临床经验的老藏医的参与指导下,广泛查阅有关文献资料,对放血脉位逐一进行厘定和体表定位,然后由解剖专家对每一放血脉位进行层次解剖。

本书以藏文、中文两种文字出版。全书共分三章:第一章为总论部分,概论了藏医放血疗法的源流及发展。第二章放血部位是本书的重点,它既有《四部医典》所述的77个放血脉位,又补充增加了在临床上行之有效的24个放血脉位,总计101个放血部位。对每个放血脉位先以藏医定位为准,再用现代解剖术语描述,并做了层次解剖、鼓脉法、割刺法、放血量、术后处理、注意事项、主治等9项研究,颇为详尽。第三章介绍了放血疗法在临床各科中之应用。该书不仅适合藏医、中医师

床参考,而且也可作为藏医教学之用。

本书在编写出版过程中,得到了青海省卫生厅、青海医学院领导及藏医专家、针灸专家、解剖专家的大力支持,在此一并表示感谢。

由于我们水平有限,不足之处在所难免,恳望读者不吝赐教。

编 者

1995年10月

དཀར་ཆག

ལེའུ་དང་པོ།	གཏར་གའི་ཁྱི་བཤད།		(1)
དང་པོ།	དར་ཚུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ན་མ་བཤད།		(1)
གཉིས་པ།	གཏར་ག་དངོས་ལ་འདུག་ཚུལ།		(8)
གསུམ་པ།	ཆ་བྱད།		(20)
བཞི་པ།	འཇལ་བྱེད་ཚད་གྱི་རིམ་པ།		(25)
ལེའུ་གཉིས་པ།	གཏར་དམིགས་དང་ལག་ལེན།		(26)
དང་པོ།	མགོ་སྐོའི་གཏར་ཅ་ཉེར་གཅིག་		(26)
གཉིས་པ།	ལག་པའི་གཏར་ཅ་སོ་བཞི།		(37)
གསུམ་པ།	རྒྱུ་པའི་གཏར་ཅ་བཙོ་བརྒྱད།		(49)
བཞི་པ།	སྒྲུབས་གྱི་གཏར་ཅ་བཞི།		(58)
ལྔ་པ།	རྒྱུད་ལས་མ་བཟུང་པའི་གཏར་ཅ་ཉེར་བཞི།		(60)
ལེའུ་གསུམ་པ།	གཏར་གའི་ཉམས་ཚུང་མདོར་བསྐྱུས།		(69)
དང་པོ།	ནད་ཉགས་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་ཉམས་ཚུང་མདོར་བསྐྱུས།		(69)
གཉིས་པ།	ནད་མིང་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་ཉམས་ཚུང་།		(75)

目 录

第一章 总论	(95)
一、放血疗法渊源简述	(95)
二、放血疗法概述	(99)
三、脉位量度	(108)
第二章 藏医放血部位	(109)
一、头和颈部放血脉位	(109)
二、上肢放血脉位	(121)
三、下肢放血脉位	(136)
四、躯干部放血脉位	(144)
五、补充放血脉位	(147)
第三章 放血疗法临床经验举例	(159)
一、概论	(159)
二、临床常见病症放血经验	(163)
参考文献	(177)

ལེབ་དང་པོ། གཏར་གའི་སྤྱི་བཤད།

དེ་ཡང་གངས་རི་སྤྱང་བས་ཡོངས་སུ་བསྐྱོར་བའི་ཚད་སྡོངས་ཀྱི་གསེ་
བ་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཆེན་པོ་ལས་གསུངས་པའི་ལག་ལེན་བཙུང་
ཀྱི་ནང་ཚན་“གཏར་གའམ་གཏར་ཁ”ཞེས་པ་འདི་ནི་ནད་པ་ཁག་ཅིག་གི་
ལུས་ཀྱི་བྱངས་ཁྲག་ཆ་ཤས་ཤིག་ནད་ཁྲག་ཏུ་སྦྱར་པ་ལ་སྤྱོད་ཙམ་རྒྱ་བའི་
གནས་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་ཆ་བྱད་ཀྱིས་ལུག་སྟེ་ངན་ཁྲག་ཕྱིར་འདོན་པ་དང་
ཆབས་ཅིག་ནད་ཀྱི་དུག་སྤངས་ཕྱིར་དབྱང་བའི་རྩལ་དབྱད་ཀྱི་གསེ་ཤིག་
ཡིན།

དང་པོ། དར་ཚུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་བཤད།

དེ་ལ་དར་ཚུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་པ་ཞིག་ལྟ་ན། དང་པོ་སྡོངས་
འདིར་མིའི་འགོ་བཟུང་ནས་བཟུང་ཆུ་བསྐོལ་གྱིས་མ་ཞུ་བར་ཕན་པ་བཞིན་
དུ་རང་རང་གི་ཉམས་སུ་སྦྱོང་བའི་སྤང་སྤང་གི་ཤེས་པ་ཕྲ་མོ་རེ་བསགས་པ་
ནས་བྱང་བ་ཞིག་ཡིན། དེ་བཞིན་དུ་“གཏར་གའམ་གཏར་ཁ”ཞེས་པའི་
རིག་པ་འདི་འང་གདོད་མའི་དུས་ནས་མི་ཁ་ཅིག་གི་བས་དང་སྦྱོད་ལམ་ལོག་
པ་ལས་བྱང་སྟེ་ཁྲག་གི་འཁོར་རྒྱུན་ཉམས་ནས་མགོ་བོ་གཟེར་བ་སོགས་དང་།
ཡང་ན་ཡན་ལག་དང་ཉིང་ལག་སོགས་སྦྱིད་པ་ལ་སྤྱབས་ལེགས་ལྟས་དབང་
གིས་རྫོང་དང་ཤིང་རུ་སོགས་ཀྱིས་ལུག་པས་ཁྲག་དོན་ཏེ་མོང་གི་ནད་རིགས་

ཁག་ཅིག་ལ་ཕན་པ་ཤེས་ནས་ཁག་གཏར་པའི་རིགས་པ་འདི་རྟེན་པ་ཡིན་
ནམ། ཡང་ན་ཐོན་རྒྱ་གར་སོགས་ནས་ཁག་གཏར་པའི་དོན་ཏུ་སྲིན་བྱ་
པ་སྟེ་ལ་རན་ཁག་འཛིབ་ཏུ་བརྟུག་པ་སོགས་ལས་སྤྱད་པ་ཡིན་པ་སོགས།
སྤྱད་དཔུང་ཐོན་རྒྱུས་ཀྱིས་ལེགས་པར་དཔྱད་ཅིག

ཁག་གཏར་པའི་གཞུང་ལུགས་དངོས་སུ་ད་ལྟའི་མིག་ལམ་ཏུ་མཐོང་
ཐུབ་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཡིག་ཆ་ནི་དུས་རབས་གསུམ་པའི་སྐབས་བོད་རྒྱལ་མོ་
མོ་རི་གཉན་བཅན་(ལྷོ་ལོ254—374) གྱི་དུས་སུ་བཙུགས་ཀྱི་སྐབ་པ་
མཁས་པ་བི་བྱི་དགའ་བྱེད་དང་བི་ལྷ་དགའ་མཛེས་ཞེས་བུ་བའི་སྐབ་པ་མིང་
སྲིང་གཉིས་བོད་ཏུ་ཕེབས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཉམ་ཐག་ནད་པ་རྒྱུས་ལ་སྐྱོན་དཔུང་
ཀྱིས་འགྲོ་དོན་ཐོན་ལས་ལྷག་པ་བྱེད་པ་རྒྱལ་པོས་གསན་ནས། སྐབ་པ་དེ་
གཉིས་རང་གི་ཕོ་བྲང་ཏུ་བོས་ཏེ་བོད་རང་གི་གསོ་རིག་གོང་འཕེལ་དང་ཡར་
ཐོན་ཡོང་བར་བུ་དགོས་ཆེད་སྐབ་པ་དེ་གཉིས་ལ་བུ་དགའ་དང་བསྐྱེན་
བཀྱར་སྤྲོན་མེད་པ་གནད་ནས་ཡིད་ཆེན་པར་མཛད་མཐར། རང་གི་
སྲས་མོ་ལྷ་ལྷམ་ཡིད་ཀྱི་རོལ་ཆ་དེ་སྐབ་པ་བི་བྱི་དགའ་བྱེད་ཀྱི་ཁྱིམ་ཐབ་ཏུ་
སྤུལ། བཅ་ཞིག་གི་ཆོན་ལྷ་ལྷམ་ལ་སྲས་ཤིག་འཁྲུངས་པ་ལ་མཆན་དུང་གི་
མོ་ཙག་ཏུ་གསལ། དེ་ཆེར་བསྐངས་ནས་སྐབ་པ་བི་བྱི་དགའ་བྱེད་ཀྱིས་
སྐབ་དཔུང་འཆོ་བའི་མདོ་ལྷ་སྟེ། «རིག་པ་ཅའི་མདོ»དང་། «འཆོ་
བཟས་ཀྱི་མདོ»། «སྦྱར་བ་སྐབ་ཀྱི་མདོ»། «གཏར་བསྐྱེད་དཔུང་ཀྱི་མདོ»།
«མ་ཆས་བཟོའི་མདོ»བཅས་མདོ་ལྷ་གནད་བར་བརྟེན་ཐོན་བོད་རང་གི་
ཉམས་ཐོང་གི་ཐོག་ཏུ་སྤྱན་སྤུམ་རི་ཆོགས་སུ་སྦྱར་པ་མ་བཟད་གཏར་གའི་
གཞུང་ལུགས་དངོས་སུ་མིང་འདོགས་སུ་རུང་བ་ཞིག་ཡོད་པར་སྦྱར་ཏོ། །

དེའི་རྗེས་དུས་རབས་བདུན་པ་བོད་རྒྱལ་སྤྱིར་བཅན་སྐམ་པོའི་(ལྷོ་ལོ
641) སྐབས་སུ་རྒྱ་བཟའ་སྤུན་ཤིང་གོང་ངོས་བསྐྱམས་པའི་སྐབ་དཔུང་

ཆེན་མོར་གྲགས་པ་དེ། ཏ་ཤང་མ་རྩ་དེ་བ་དང་། རྩ་ཀོ་ཏ་གཉིས་ཀྱིས་
བརྒྱར་ཅིང་གཏན་ལ་ཕབ། ཡང་སྐབས་དེར་རྒྱལ་པོའི་རྒྱན་གསེ་བའི་
མྱིར་འཕགས་ལྷལ་གྱི་སྒྲན་པ་རྩ་ར་རྩ་ཇ་དང་། རྩ་ནག་གི་སྒྲན་པ་རིན་
མེན་ཏང་། རྩག་གཟིག་གི་སྒྲན་པ་ག་ལེ་ནོས་གསུམ་གདན་དྲངས་ཏེ་ཁོང་
གསུམ་སོ་སོའི་ལྷགས་དང་མཐུན་པའི་གསེ་རིག་གི་གཞུང་ལྷགས་བོད་ཡིག་
ཏུ་བརྒྱར་ཅིང་གཏན་ལ་ཕབ་པ་མ་ཟད། ཁོང་གསུམ་གྱིས་བཀའ་བསྐོས་
ཏེ་«མི་འཇིག་མཚན་ཆ» ཞེས་བྱ་བའི་བམ་པོ་བདུན་ཡོད་པ་ཞིག་ཀྱང་།
བཅའ་མས་ནས་རྒྱལ་པོ་ལ་ལྷལ་བས་རྒྱལ་པོ་ལྷགས་ཤིན་ཏུ་མཉེས་ཏེ་བྱ་དགའ་
ཅི་རིགས་གནང་བར་གྲགས་སོ། །

དེའི་རྗེས་དུས་རབས་བརྒྱད་པ་ནས་བརྒྱད་པའི་མཆུག་བར་བཞུགས་
པའི་རྒྱལ་པོ་མེས་ཨག་ཚོམ་(ལྷོ་མོ་680—755) གྱི་སྐབས་སུ་«སྒྲན་དཔུང་
ཟླ་བའི་རྒྱལ་པོ»འདི་རྩ་ནག་ནས་གྱིན་ཤིང་ཀོང་རྫོས་བསྐྱམས་པ་གྲགས་
པའི་ལྷགས་གཅིག་དང་། རྩ་གར་ནས་བརྒྱར་བ་དང་། ཡང་བོད་རང་
གི་ཡིན་པ་སོགས་བཤད་ཚུལ་མང་དུ་ཡོད་ཀྱང་གང་ལྟར་ན་ད་ལྟའི་བར་དུ་
སྒྲན་པ་རྩ་མས་ཀྱིས་གཅིགས་སུ་འཛིན་འོས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། དེའི་ནང་
དུ་གཏར་གའི་རྫོར་དང་གཏར་དམིགས་དང་ཕན་ཡོན་སོགས་མང་དུ་ཡོད་
པ་རེད།

དེའི་རྗེས་དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་སྐབས་སུ་བོད་རྒྱལ་ཁྲི་སྤོར་ཤེའུ་
བཅན་(ལྷོ་མོ་718—785) གྱི་དུས་སུ་རྩ་གར་སྒྲན་པ་རྩ་ར་རྩ་ཇ་དང་།
ཏ་ཤང་མ་རྩ་གྱུན་ད། ཅམ་པ་ཤི་ལ་གསུམ་ལ་རྒྱལ་བའི་སྲས་གསུམ་དུ་
བཤད་དེ། ཁོང་གསུམ་པོས་སྒྲན་གཞུང་མང་དུ་བརྒྱར་བའི་ནང་དུ་
«གཏར་ག་ལྷགས་ཀྱི་བརྒྱ»ཞེས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད། དེ་དང་དུས་མཚུངས་
སུ་དོལ་པོའི་སྒྲན་པ་ཁྲོལ་མ་དུ་ཅི་ཡིས་«གཏར་གའི་དཔུང»ཅེས་པ་ཞིག་

ཁྱད་བཅམས་མྱོང་བ་རེད། གཞན་ཡང་དུས་རབས་དེའི་སྐབས་སུ་བཤད་
 མ་ཐག་པའི་སྒྲན་པ་དྲང་གི་ཐོ་ཙྙུ་ཅན་གྱི་རིགས་དང་དུས་སུ་གཏོགས་པ།
 བོད་སྒྲན་མཁས་པ་མི་དགའི་ཡང་ཅེར་ལྟར་པའི་གཡུ་ཐོག་ནིང་མ་ཡོན་ཏན་
 བཤོན་པོ་(སྤྱི་ལོ་708—832) ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲན་པའི་གཤམ་པ་ས་གསུམ་ན་
 ཉམ་ཉམ་དུ་སྒྲིག་བཞེན་པའི་སྒྲིས་བྱ་ཆེན་པོ་ཞིག་བསམ་བཞེན་དུ་བོད་
 འདིར་འགྲོ་དོན་དུ་ཐེབས་པའི་དུས་སུ་«བདུད་རྩིའི་སྒྲིང་པོ་ཡན་ལག་»
 བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱད་»ཅེས་བྱ་བའི་བམ་པོ་བཞེ་པའི་བདག་
 ཉིད་ཅན་འདི་བཅམས་པས་སྒྲན་མའི་གཏར་དཔྱད་ལ་སོགས་པའི་གཞུང་
 རྣམས་ཀྱིས་འགན་པར་མ་བཟོད་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཁྱད་ཡོད་པར་ལྟར་པོ། །

དེའི་རྗེས་དུས་རབས་དགུ་བའི་ནང་རྒྱལ་པོ་ཁྲི་རལ་བ་ཅན་གྱི་སྐབས་
 (སྤྱི་ལོ་817—841) སུ་འཕགས་ཡུལ་གྱི་སློབ་དཔོན་ཉི་མས་སྲུང་པས་
 མཛད་པའི་«གཅེས་པ་བྱབ་པ»དང་«དཔྱད་མཁན་གྱི་གབ་ཅེ་ལྷ»སོགས་
 བརྒྱར་ཅིང་གཏན་ལ་ཐབ་པོ། །དེ་ནས་དུས་རབས་བརྒྱ་བའི་ནང་འཕགས་
 ཡུལ་གྱི་པ་རྩེ་ཏ་རྩམ་ལྷུ་མཆ་དང་། རྩེ་པོ་ལོ་ལྷ་བ་དབྱིག་གི་རིན་ཆེན་།
 མར་ལོ་རིག་པའི་གཞོན་ལྷ། དབྱུག་གྲ་དགེ་སློང་ཤུག་སློ་གྲོས་བཅས་ཀྱིས་
 «ཡན་ལག་བརྒྱད་པའི་སྒྲིང་པོ་བསྐྱས་པའི་རང་འགྲེལ་»ཞེས་པའི་འཕགས་
 ཡུལ་གྱི་སྒྲན་གཞུང་རྩ་ཆེན་དེ་བརྒྱར་བས་བོད་འདིར་སྐར་ལས་ལྷག་པའི་
 དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་རྩ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡོད་པར་ལྟར། ཡང་དུས་
 རབས་དེའི་མཇུག་ཙམ་ལ་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོས་འཕགས་ཡུལ་གྱི་
 སློབ་དཔོན་དཔའ་བོས་མཛད་པའི་«ཡན་ལག་བརྒྱད་པའི་སྒྲིང་པོ་བསྐྱས་
 པ་»དང་དེའི་འགྲེལ་བ་ཁ་ཆེ་པ་ཐ་ཆེན་ལྷ་བ་མཛོན་དགས་མཛད་པའི་«ཟླ་
 ཟེར་»སོགས་བརྒྱར་ཉི་གཏན་ལ་ཐབས་པས་བོད་ཀྱི་གསེ་རིག་སྤྱི་དང་ལྷག་
 པར་དུ་གཏར་དཔྱད་འདི་ཁོ་ན་ལ་འང་སྒྲན་ལས་ལྷག་པའི་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་

པ་ཞིག་ཏུ་སྒྱུར་རྟོ། །

དེ་ནས་དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་སྟོང་ཙམ་སྤུ་འབྲངས་པའི་གཡུ་
ཐོག་གསར་མ་ཡོན་ཏན་མགོན་པོས་(ལྷི་ལོ་1126—1202)《བརྒྱད་པ་ཆེ་
ཆུང་གི་སྟེང་པོ་བསྟུས་པ་》དང་། 《དཔའ་བོའི་སྟེང་པོ་བསྟུས་པའི་མདོ་
གནས་ཀྱི་འགྲེལ་བ་མཐོང་བའི་མེ་ལོང་》། 《ཙ་དབྱུད་རིག་པ་རང་གསལ་ལྡེ་
ཚན་ལྔ་བ་》། 《ལག་ལེན་པོད་ཆུང་》། 《རྒྱད་ཆུང་བདུད་རྩིའི་སྟེང་པོ་》།
《ཤོག་རིལ་སྐོར་གསུམ་》། 《ལྡེ་མིག་སྐོར་དུག་》སོགས་བཅས་མ། ལྷག་
པར་དུ་དཔལ་ལྷན་རྒྱུད་བཞི་འདི་ཉིད་གསོ་དབྱུད་ཀྱན་གྱི་ཡང་ཅེར་.....
གཟིགས་ནས་ཕྱི་རབས་ཀྱི་དོན་དུ་བཀའ་རྒྱ་བཀྲོལ་ནས་ལུས་ཅན་ཀྱན་གྱི་སྤྱི་
ལོར་དུ་སྟེལ་བ་དང་། སྐད་གསར་བཅད་ཀྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་ནས་ལུལ་
དུས་གནས་སྐབས་དང་བསྟུན་པའི་ཙ་རྒྱུད་ལེའུའི་གངས་དང་། བཤད་
རྒྱུད་དུ་རྩ་དང་སྟུན་ཟས་ལེའུ་སོགས་ཐོར་བུ་བསྟུན་ཁ་དང་། ལྷི་རྒྱུད་དུ་
སྟུན་དབྱུད་ཟུ་པའི་རྒྱལ་པོའི་དཀོངས་པ་ལྷར་ཙ་རྒྱུ་བརྟག་སྐབས་མ་བུ་དག་
ཤོགས་སྐོར་དང་རྩ་དང་དཀར་ཡོལ་སོགས་དང་། མན་རྒྱུད་དུ་འང་ཁོང་
མཚུངས་གསོ་རིག་གཞན་གྱི་དཀོངས་པས་ཁ་སྐོང་གནང་བ་སོགས་མཛད།
རྒྱུད་ཀྱི་གཞུང་འགྲེལ་མན་ངག་ཁ་སྐོང་དང་བཅས་པའི་གོ་ཚད་དུ་《ཆ་ལག་
བཅོ་བརྒྱད་》བཅས་པས་བསྒྲིགས་གནང་ནས་བྱུགས་སྤྲས་དམ་པ་སུམ་སྟོན་ལེ་
ཤེས་གཟུངས་ལ་བུམ་པ་གང་ཕྱོལ་རྒྱལ་དུ་བསྟུལ། སུམ་སྟོན་པས་བཤད་
རྒྱུད་ཀྱི་འགྲེལ་བ་《འབྲམ་རྒྱུང་གསལ་སྟོན་》དང་། 《འབྲམ་ནག་གསལ་
སྟོན་》སོགས་མཛད་ནས་《དཔལ་ལྷན་རྒྱུད་བཞི་》འི་འཕྱིན་ལས་རྒྱ་ཆེ་བར་
བསྐྱུངས་ནས་འགྲོ་དོན་མཛད་དོ། །

ཡང་དུས་དེའི་ཐུ་ཆེས་སུ་རྒྱལ་པོ་ལེས་ཡག་ཚོམ་གྱི་སྤུ་དུས་སུ་བྱང་རྟི་
རྒྱལ་མཉེས་མཁར་སྤྱག་ནས་བཟུང་བྱང་བྱང་རྟི་དར་མ་སྟེང་པོ་སོགས་གནང་།

རིགས་མཛུགས་སྤྱངས་ཀྱི་སྒྲན་པ་བར་མ་ཆད་པ་བྱུང་བ་བརྒྱད་ནས་བརྒྱད་ཀྱི་
ཆོས་རྒྱལ་གྱི་སྒྲ་སྒྲན་དུ་དབང་བསྐྱར་བ་དེ་དག་གིས་«བདུན་ཅི་ཡུར་.....
འདྲེན»ལ་སོགས་པའི་མན་ངག་བཅུ་ལྔ་མོ་རྒྱམས་ཡི་གེར་བཏབ་པ་ལ་«བྲང་
ཏི་པོད་དམར་དང་པོད་ཁྲ»ཞེས་གྲགས།

དེ་ནས་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ་བྲང་ཏི་འཇལ་དཔལ་བཟང་པོས་
གཡུ་ཐོག་འཇམ་དཔལ་སོགས་སློབ་དཔོན་དུ་མ་བཞེན་ནས་བོད་དུ་གྲགས་
པའི་གསོ་དབྱེད་པལ་མོ་ཆེ་ལ་དབང་འབྱོར། ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་ལ་
སོགས་པའི་གསོ་དབྱེད་སྒྲན་གྱི་རིག་པའི་འཆད་ཉན་གྱི་སྒྲིལ་བཏོད། དེ་
དང་དེའི་བརྒྱད་པ་བར་མ་ཆད་པ་ཡུན་རིང་དུ་བསྐྱངས་ཤིང་འགྲོ་དོན་
མཛད་པ་དང་། བརྒྱམས་ཆོས་ཡང་གྲངས་ལས་འདས་པ་ཡོད་ཀྱང་
འདིར་ཡི་གེར་འཛིགས་ཏི་མ་བཏོད།

དེ་ནས་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པའི་མཐུག་ནས་བཅུ་ལྔ་པའི་དུས་
མགོར་ཆོས་རྒྱལ་རྒྱལ་གྲགས་བཟང་(ལྷོ་ལོ་1395 — 1475) གིས་
«ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྒྲིང་པོ་བསྐྱུས་པ»དང་«ཙ་རྒྱད་ཀྱི་
འགྲེལ་བ་རྒྱད་དོན་གསལ་བྱེད་སྒྲོན་མེ»། བཤད་རྒྱད་འགྲེལ་བ་«བདུན་
ཅིའི་རྒྱ་རྒྱན»། ལྷོ་མ་རྒྱད་ཀྱི་འགྲེལ་བ་«དགོས་འདོད་འབྱུང་བ»སོགས་
ཀྱིས་མཆོན་གཞུང་དང་ལག་ལེན་པོད་བཅུ་གྲངས་ཤིག་བརྒྱུ་ནས་བྱང་
ལྷགས་ཞེས་པའི་སྒྲིལ་བཏོད་དོ། །དེའི་སློབ་མ་བྱང་པ་དགོན་མཆོག་རིན་
ཆེན་དང་ལྷ་བཙུན་བཟླ་ཤིས་དཔལ་བཟང་སོགས་ནས་ད་ལྟའི་བར་དུ་
མཁས་དབང་མང་པོས་གཏར་ག་དང་འགྲེལ་བའི་གཞུང་དང་གདམས་པ་
ཅི་རིགས་བརྒྱུ་ཤིང་། ལག་ལེན་གྱི་རྒྱད་པ་བར་མ་ཆད་པ་བྱུང་ངོ་། །

ཡང་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ས་ལྷག་ལོ་ལ་སྐྱུ་འབྱུངས་པའི་བྱར་མཁར་
མཉམ་ཉིད་དོ་མེ (ལྷོ་ལོ་1439 — 1475) ཡིས་རྒྱད་བཞིའི་འགྲེལ་ཆེན་

«པོད་ཤེལ་ཕ་མོ»དང «ཕྱེ་བ་རིང་བསྐལ»སྐགས་གཏར་གའི་ལག་ལེན་
 སྐགས་གསོ་དཔྱད་ལ་མ་ཆང་བ་མེད་པའི་གཞུང་ལུགས་མང་དུ་བཅམས།
 མཐར་ཐུན་གྱི་སློབ་མ་བཞི་ཡོད་པ་ནམས་ཀྱིས་གཏར་གའི་གཞུང་དང་
 ལག་ལེན་བྱང་དུ་འཇུག་པ་མ་བཟད་རང་རང་གི་ཉམས་ཚུང་སྐགས་གྱི་
 བཅམས་ཆོས་ཀྱང་མང་དུ་བྲིས་ཡོད་པ་རེད། དེའི་ནང་ནས་ལག་ལེན་
 མཐར་ཐུན་གྱི་སློབ་མ་སྐྱེམས་པ་ཆེ་འབུམ་གྱི་སློབ་མ་སྐྱེམས་པ་ཆེ་དབང་གིས་
 སྐ་ན་མེད་པའི་རྒྱད་བཞིའི་དོན་གྱི་འགྲེལ་བ་པོད་བཞི་བཅམས་ཤིང་། ད་
 ལྟ་སྐྱོན་པ་ཀུན་གྱིས་ཁྲུང་ས་སུ་བཅོལ་འོས་པ་འདོད། །

དེ་ནས་པོད་རབ་བྱུང་དགུ་བའི་ས་ཟླ་ལོར་བྱུང་མཁར་གོང་མའི་
 རིགས་སུ་སྤྱི་འཁྲུངས་པའི་བྱུང་མཁར་སློ་གྲོས་རྒྱལ་པོའམ་ལེགས་བཤད་
 འཛོལ་(སྤྱི་ལོ་1509 — 1572) གྱིས་རྒྱད་གསུམ་གྱི་འགྲེལ་བ་སྐ་ན་མ་
 གྲགས་པའི་དགག་བཞག་སྤང་གསུམ་གྱིས་གཏན་ལ་པག་ཉེ་ལེགས་པའི་ཆ་
 རྣམས་སྤངས་ཤིང་མི་འདོད་པའི་ཆ་རྣམས་དོར་ནས་རྒྱད་བཞི་འདི་ཤིང་
 པར་དུ་བཀོས་སོ། །དུས་རབས་དེའི་ཡས་མས་སུ་བྱུང་བའི་ཀམ་རང་བྱུང་
 རྩོམ་དང་འབྲི་གྲང་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པ། དཀོན་མཆོག་འགྲོ་པན་དབང་པོ་
 སྐགས་དང་། བྱང་ལུགས་ནས་(གོང་བཤད་ལྟར) བྱང་པ་རྣམ་རྒྱལ་གྲགས་
 བཟང་དང་། མིའི་ཉི་མ་མཐོང་བ་དོན་ལྟན། ལྟ་བུན་བཟ་ཤིས་
 དཔལ་བཟང་། བསོད་ནམས་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་སྐགས་དང་། རབ་
 བྱུང་བཅུ་གཅིག་པར་སྤྱི་འཁྲུངས་པའི་དར་མོ་སྐྱོན་རམས་པ་སློ་བཟང་ཆོས་
 གྲགས་བཅས་ཀྱིས་གོང་གི་བྱང་བྱུང་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཚུ་བོ་གཅིག་དུ་བསྐྱས་
 ཉི་མན་རྒྱད་ཀྱི་འགྲེལ་བ་དང་ཕྱི་རྒྱད་(ཅ་རྒྱ་ལྷད) ཀྱི་འགྲེལ་སྐགས་མང་དུ་
 བཅམས་སོ། །དེའི་རྗེས་ཕྱི་སྤྱི་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་གོང་གི་ལེགས་ཆ་
 རྣམས་བསྐྱས་ཉི་རྒྱད་བཞིའི་འགྲེལ་ཆེན་«པེ་ཐོན» བཅམས་ནས་པོད་

འདིར་གསེར་གྱི་མེ་ལྷོ་དོན་པས་མ་གྱིས་མི་བྱུང་པ་ཞིག་མཛད་དོ། །

དེའི་རྗེས་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ཤིང་སྤྱལ་ལོར་སྤྱི་འབྲུག་ས་པའི་
དེུ་དམར་དགེ་བཤེས་བསྟན་འཛིན་ཕུན་ཚོགས་ཀྱིས་གོང་སྤྱི་ལྷོ་བཅུད་
དང་སྤྱི་ལོ་ལྷོ་གཞུག་ཚོགས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེད་ས་པའི་«གཏར་གའི་གདམ་པ་ཉེས་
འབྲུག་ས་རྩྭ་ས་མ་རྩུང་ས་འབྱེན» ཞེས་བྱ་བ་དེ་ད་ལྟའི་བར་སྤྱི་ལོ་ལྷོ་
གྱིས་ལག་ལེན་གྱི་གདེང་འཛིན་བྱེད་ས་ཞིག་ཡིན་པས་ང་ཚོས་ཀྱང་དཔེ་དེ་བ་
འདིར་བྲིས་ཡོད་པའི་གཏར་དམིགས་བརྒྱ་ཙུ་གཅིག་གི་ཁྲུང་ས་ཀྱང་ཕལ་
ཆེར་དེར་བཏུགས་སོ། །

གཉིས་པ། གཏར་ག་དངོས་ལ་འབྲུག་ཚུལ།

དེ་ལ་ངོ་བོ་དང་། དེས་ཚོག་ བརྟག་པ། བརྟག་ཐབས་དངོས།
སྟོན། ཡོན་ཏན་བཅས་རྟུག་སོ། །

༡. གཏར་གའི་ངོ་བོ།

གཏར་ག་ཞེས་པ་ནི་ཁྲུག་དང་མཁྲིས་པའི་ནད་རིགས་གཙོ་བོར་གྱུར་
པའི་འགྲམས་ཚད་དང་། འབྲུགས་ཚད། སྤངས་པ། ལྷའི་རིགས།
དྲིག་དང་སྤྱར་ལ། རྩ་མེར་དང་མཛོ་སོགས་ཀྱི་ནད་རིགས་ལ་ལག་ལེན་
གཞན་གྱིས་བཙོས་དཀའ་བའི་ནད་དང་། ནད་གཞི་ཚད་ནས་འབྱེན་མ་
རུས་པའི་རིགས་ལ་ཁྲུག་གཏར་ཉི་ནད་གཞི་དངོས་སུ་སྦྱིར་དཔྱད་བར་བྱེད་
པའི་ཐབས་ཤེས་ཤིག་རེད།

3. གཏར་གཏི་ངེས་ཆིག

དེ་ལ་དཔལ་སྤངས་དཔོན་ཀླུ་བཟླ་འཛིན་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས་
ཀྱིས་མཛད་པའི་《རྒྱད་བཞི་དཀའ་འཁྲེལ་》ལས། རེས་ཆིག་ནི་གཏར་
ཞེས་ཕྱག་པའི་དོན་དང་། ཁ་ནི་དོན་སྟོང་རང་རང་གི་ཆ་འི་གཏར་.....
དམིགས་ཀྱི་སྟེང་དུ་གཙགས་བྱས་ཕྱག་ཅིང་ཁྲག་དན་དབྱུང་བའི་ལམ་ཁ་
གཏོད་པ་ལྟ་བུ་བྱས་པ་ལ་གཏར་ཁའམ་གཏར་ག་ཞེས་ཟེར་རོ། ། ཞེས་
གསུངས་སོ། །

3. བརྟག་པ།

དེ་ལ་བརྟག་པ་ཞེས་པ་ནི་གཏར་ག་དེ་གཏར་ཡུལ་ནད་པ་ལ་འཕྲོད་
པ་དང་། ཡང་ན་མི་འཕྲོད་པ། རུང་བ་དང་མི་རུང་བ་ནད་གཞིར་
བརྟག་པ། གཏར་རན་དང་མི་རན་པ་དུས་ཚོད་ཀྱི་སྟོན་པ་བརྟག་པ་
སྐད་སྒྲུབ་ཡོད་པ་ལས།

(༡) གཏར་ག་འཕྲོད་མི་འཕྲོད་ཡུལ་ལ་བརྟག་པ།

① མི་འཕྲོད་པ་ནི། གཏར་ཡུལ་ནད་པ་ལོ་ན་བདུན་ཅུ་ལས་བཟུལ་
བ་དང་། ཡང་ན་བྱིས་པ་ལོ་ན་བཅུ་དྲུག་མ་ཡོན་པ། རང་བཞིན་རྒྱང་
ཤས་ཆེ་བ། དུ་བཙས་རྗེས་རྒྱངས་ཟད་པ་སྐད་སྒྲུབ་ལ་མི་འཕྲོད་པའོ། །

② འཕྲོད་པ་ནི། ལོ་ན་གཞོན་ཞིང་ལུས་ཀྱི་རྒྱངས་སྟོབས་ཆེ་བ།
རང་བཞིན་ཁྲག་མཁྱིས་ཤས་ཆེ་བ། རྒྱན་དུ་བཅུད་ཅན་དང་སྒྲུལ་གྱི་རིགས་བ་
ཆེ་བ། མདོར་ན་གོང་ལས་སྟོན་པའི་ནད་པར་འཕྲོད་དོ། །